

Nr 45.

Av herr **Hallberg**, *angående anslag till enskilda lärarinneseminarier och detta anslags fördelning m. m.*

I innevarande års statsverksproposition under åttonde huvudtiteln finnes upptaget ett oförändrat årsanslag av 30,000 kronor till enskilda lärarinneseminarier. Med avseende på dispositionen av nämnda anslag tillåter jag mig göra följande framställning:

A. I 1912 års riksdags beslut rörande enahanda anslag förekommer bestämmelsen, att anslaget må utgå med högst 2,500 kronor för läsavdelning, varvid »läsavdelning» ansetts betyda detsamma som årsavdelning.

Då vartdera av de enskilda högre lärarinneseminarierna omfattar högst tre årsavdelningar, blir maximum för varje seminarium 7,500 kronor, och då seminariernas antal är 4 och anslaget 30,000 kronor, måste anslaget, för så vitt det i sin helhet skall användas, delas lika mellan seminarierna, vilket ock skett.

Att en sådan fördelningsgrund — bibehållen även i detta års statsverksproposition — ej är rättvis framgår av det förhållandet, att ett av seminarierna, det Sandströmska, endast utexaminerar facklärarinnor i humanistiska ämnen samt geografi, och alltså ej tynges av de utgifter, som de andra seminarierna få vidkännas för den eller de skilda undervisningslinjer, vilka representeras av naturvetenskaperna och matematiken.

Då för övrigt, även om ej så stora olikheter föreläge, det svårigen skulle kunna anses fullt lyckligt, att läroverksöverstyrelsen och Kungl. Maj:t vid anslagets fördelning ej, där anslaget skulle fullt utgå, skulle hava annan möjlighet än den enkla divisionens, torde riktigtast vara, att möjlighet lämnas öppen för Kungl. Maj:t att vid anslagets fördelning

taga hänsyn till det olika omfånget av undervisning på skilder linjer ävensom till andra omständigheter, som eventuellt kunna finnas därvid böra inverka.

B. I läroverksöverstyrelsen sskrivelse till Kungl. Maj:t av den 8 april 1914 heter det:

»Vad angår tiden för de begärda rättigheternas erhållande, sammanhänger denna fråga med det spörsmålet, huruvida nu ifrågavarande seminarier kunna anses fylla ett förhandenvarande behov. Överstyrelsen tillåter sig i detta avseende erinra om att överstyrelsen i underdånig skrivelse den 3 april 1913 angående statsunderstöd till enskilda lärarinneseminarier i underdånighet anförde, att överstyrelsen föreslagit understödets utgående under hela treårsperioden 1913—1915 med en viss tvekan, enär det syntes kunna sättas i fråga, huruvida ett så stort antal enskilda seminarier som de då till statsunderstöd föreslagna under hela den ifrågasatta tidsperioden kunde anses motsvara ett förefintligt behov. Denna överstyrelsens tvekan grundade sig på en av överstyrelsen verkställd utredning angående från sagda seminarier samt statens högre lärarinneseminarium utexaminerade elevs första anställning såsom lärarinnor under de senaste fyra åren. Av denna utredning framginge bland annat, att alltifrån år 1910 ett årligen växande antal från sagda seminarier utexaminerade lärarinnor icke vunnit omedelbar anställning i skola, att särskilt under senast förflutna hösttermin endast ungefär 68 % av under sista examensperioden från dessa seminarier utexaminerade lärarinnor erhållit sådan anställning och att av dessa icke fullt 45 % blivit antagna såsom lärarinnor med full tjänstgöring vid under överstyrelsens inseende ställda läroanstalter.

Överstyrelsen har sedermera låtit verkställa en utredning rörande den årliga tillgången på lärarinneplatser vid sistnämnda slag av läroanstalter under läsåren 1910—1912. Av denna utredning synes framgå, att det under nämnda treårsperiod utexaminerats ett avsevärt större antal lärarinnor från de högre lärarinneseminarierna, än vad som för förenämnda skolors behov synes erforderligt. Det kunde därför ifrågasättas, att åtminstone något seminarium icke nu skulle erhålla den sökta kompetensen. Då staten emellertid må anses äga en viss skyldighet att sörja för att även för hemmens räkning utbildade lärarinnor finnas att tillgå och då åt samtliga nu förevarande seminarier redan beviljats statsunderstöd för åren 1913—1915, synes det överstyrelsen riktigast, att den begärda förmånen nu måtte läroanstalterna medgivas till och med vårterminen

1916. När statsunderstöd för nästa treårsperiod sökes, synes lämpligt att i ett sammanhang upptaga frågorna om förnyat understöd och förnyad kompetens.»

Ett uteblivande eller uppskjutande av den här i utsikt ställda utredningen och eventuella begränsningen av seminariernas antal måste medföra stor skada, och kan ej vara behöfvligt.

Vad skadan beträffar må här endast fästas uppmärksamhet vid den omständigheten att — såsom av dess underdåniga skrivelse i nov. 1914 framgår — seminariet i Lund funnit omöjligt eller åtminstone ansvarslost att för närvarande fortsätta sin verksamhet och därför ej för pågående läsår intagit någon ny första årsavdelning samt förklarat sig endast under väsentligen ändrade förhållanden vilja åter intaga elever. Tydligt måste ett uppskov med frågans avgörande ha till följd, att seminariet i Lund skulle upphöra att existera, oaktat, såsom det är att antaga, en från synpunkten av statens behov företagen prövning av läget, säkerligen skulle giva till resultat, att just Lunds seminarium vore väl behöfvligt. Av i seminariet intagna elever från och med höstterminen 1905 ha 194 av 234 varit från de sydligaste provinserna (Skåne, Halland, Blekinge, Småland med Öland). Då härtill kommer fördelen av förbindelsen med ett fullständigt universitet, synes det föga planmässigt att låta just detta seminarium försvinna. Då det gällt andra utbildningsanstalter med liknande uppgift, folkskollärare- och lärarinneseminiarierna, har det ansetts lämpligt och riktigt att förlägga dessa till olika delar av riket, och vid en begränsning av de nuvarande enskilda högre lärarinneseminiariernas antal synes det därför rimligt och rättvist, att den topografiska synpunkten komme till beaktande, särskilt då det gäller en så folkrik del av landet som den södra.

Vad åter beträffar möjligheten att snarast medhinna den åsyftade regleringen, är att märka, att sedan seminarierna i Lund och Göteborg i gemensam skrivelse av 15 juni 1913 till kungl. överstyrelsen framhållit faran av förhandenvarande övertalighet av lärarinnor med högre seminarieutbildning, kungl. överstyrelsen redan verkställt den i dess här ovan anförda skrivelse omförmälda utredning, vilken tydligt nog synes peka på indragning av något seminarium såsom enda utväg.

Det synes vara skäligt att, icke blott med hänsyn till seminariet i Lund utan framför allt med hänsyn till ett förnuftigt ordnande av den högre lärarinneutbildningen överhuvud, statsanslaget må beviljas under villkor att en reglering av de privata högre lärarinneseminiariernas antal

må så tidigt komma till stånd, att den från början av 1916 kan tjäna till rättesnöre för fördelning av anslag och beviljande av kompetensrättigheter åt nämnda läroanstalter.

Med åberopande av vad sålunda anförts, hemställes,

att riksdagen måtte bifalla Kungl. Maj:ts hemställan om oförändrat ordinarie anslag till enskilda lärarinneseminarier med 30,000 kr. under uttalande av den önskan, att Kungl. Maj:t täcktes taga under omprövning, huruvida icke med hänsyn till omfånget av undervisning på skilda linjer ävensom andra omständigheter en annan fördelningsgrund än den nu tillämpade av anslaget till högre enskilda lärarinneseminarier måtte genomföras, och att en reglering av seminariernas antal — varvid hänsyn toges till deras förläggning till olika delar av riket — må komma till stånd att från början av år 1916 tjäna till rättesnöre för fördelning av anslaget och beviljande av kompetensrättigheter för de högre enskilda lärarinneseinarierna.

Stockholm den 26 januari 1915.

Fritz Hallberg.
